

A FA KÖZGAZDASÁGA

ÍRTA:

PÁLINKÁS ANDRÁS

OKL. GÉPÉSZMÉRŐK

BUDAPEST, 1939
GYARMATI FERENC KÖNYVNYOMTATÓ MŰHELYE

Leitári szám:

243 / 2017

Csoport szám:

I.

Raktári jelzet:

S. III. V.

OEE Könyvtár
Áll.Ell. 2020

A fa

A fa, mint nyersanyag, egyike a legfontosabbnak. A fát használja fel ugyanis az építőipar, az asztalosipar, a kocsigyártás, a MÁV stb. fából készül az egyre fontosabbá és nélkülözhetetlenebbé váló cellulóza a papírgyártás és műselyemipar alapanyaga, fát használ a mezőgazdaság lépten-nyomon és a fa nálunk még a legjelentékenyebb tüzelőanyag is. A fa tehát mint ipari nyersanyag és mint tüzelőszer olyan jelentőségű, hogy nélküle ma egy ország közgazdasága sem tudna ellenni, sőt legujabban a lepárlásával és desztillációjával olyan anyagok gyártására is felhasználják, amelyek azelőtt az élelmiszertermelés részére voltak fenntartva. (Cukor, szeszgyártás stb.)

A nyersanyag mivolta mellett, mint mezőgazdasági termék is jelentős. A fák ültetésével, nevelésével és kitermelésével annyi ember foglalkozik, hogy mint művelési ág is az elsők között van. A fa ezenkívül talajtani, klimabeli és egészségügyi szempontokból is mértékadó tényező, úgyhogy vele nemcsak, mint nyersanyaggal és művelési ággal foglalkozik egy-egy ország nemzetgazdasága, hanem ezekből a magasabb szempontokból is. Szomorú sorsunk, hogy fából, bár jelentősége ennyire nagy, a trianoni kegyetlen béke következményeként, minőségileg és mennyiségileg annyira kevés jutott, hogy behozatali mérlegünkben a fa és a fa félégyártmányai az összes többi cikket messze felülmulva a legelső helyen állottak. Ez a nagy behozatal pedig nemcsak nagyszögű kiadást jelentett, hanem a külföldtől való függő helyzetet is, amely esetleges háború esetén a legsúlyosabb helyzetbe sodorhatott volna bennünket. A fa helyzetének tárgyalásánál tehát a pénzügyi szempontok mellett erre is ki kell terjednie figyelmünknek és a megoldás keresésénél e tényt mindennél jobban kell figyelembe vészesítünk.

A háború előtt, 1913-ban, Nagymagyarország erdőterülete, fafajta és fatermelése a következő volt: az összes erdőterület nagysága (Horvátország nélkül) 7.4 millió ha-t tett ki, amelyből 6.06 millió ha feltétlen erdőtalaj volt és csak 1.34 millió ha volt futóhomok vagy nem feltétlen erdőtalaj. Az összes erdőterületből 1.96 millió ha-n állott tölgyerdő, 1.78 millió ha-n fenyőerdő és 3.66 millió ha-n bükk és egyéb erdő. Ezzel szemben 1922-ben a megcsonkítás után maradt 1.21 millió ha erdő, amelyből 0.7 millió ha volt feltétlen erdőtalaj s 0.51 millió ha egyéb.

A tölgyerdőkből maradt 0.64, a bükk s más lomberdőkben 0.52, a fenyőerdőkben pedig 0.05 millió ha.

A megcsonkítás tehát elrabolta összes erdőterületünk 84%-át, tölgyerdőink 68%-át, bükkerdők 86%-át, fenyőerdőinknek pedig 97%-át. A veszteség óriási volt.

A súlyos megpróbáltatásból azonban csak magunkhoz kellett térnünk. Így kezdtünk megmaradt erdőségeinkre berendezkedni és az óriási faszükségletet egyéb anyagokkal kevesbiteni.

A háborúelőtti állapotokat, valamint a megcsonkítás után megmaradt erdőségeink megoszlását és az 1922—1937 közötti változásokat a jelenlegi helyzettel együtt, számszerűleg közli az alábbi táblázat.

Magyarország erdőterülete talajminőség és fánemek szerint

Év	Erdőterület	Véd-erdő	Futó-homok	Feltétlen erdőtalaj	Nem feltétlen erdőtalaj	Tölgy	Bükk és más lomb.	Fenyő
1913	7,400.419	290.405	110.604	6,064.830	934.580	1,963.783	3,660.980	1,775.656
1922	1,206.742	12.246	90.922	696.175	407.399	635.521	521.865	49.356
1928	1,168.000	12.211	104.657	714.585	336.434	570.696	537.478	59.622
1932	1,173.000	11.236	105.056	751.203	306.237	483.104	622.930	67.701
1938	1,187.000	10.252	—	—	—	380.160	735.560	71.280

Jelenlegi erdőterületünk 1,187.000 ha (a visszacsatolt Felvidék és Ruténföld erdőterülete nélkül) amelyből 380.160 ha tölgy (32%), 735.560 ha bükk és más lomb (62%) és 71.280 ha fenyőerdő (6%). Erdőségeink legnagyobb része tehát bükk és más lomblevelű fa. A fenyőerdők mérsékelten (21.000 ha-val) növekedtek.

Az egész erdő állaga 1922—28 között némileg, 38.000 ha-val csökkent.

Az ország egyes területeit vizsgálva az erdőségek szempontjából azt kell megállapítanunk, hogy az erdők eloszlása rendkívül egészségtelen. A legtöbb erdőnk van ugyanis a Dunántúlon 54,2%, pedig a Dunántúl az egész ország területének csak 39,5%-a. Legkevesebb van az Alföldön — az egész erdőterületnek csupán 16,7%-a, holott a Nagy-Alföld területe az ország területének 45,2%-a. Az Északi Dombosvidéken 29,1% van, míg a területe az ország egész területének csak 15,1%-a. Az Alföldön vannak olyan városok, amelyeknek határában egy kat. hold erdő sincs.

Ez az erdőterület oly csekély, hogy innen sem tűzifa sem pedig műfa szükségletünket nem fedezhettük, hanem fát a szomszédos államokból kellett behoznunk. A szomszédos államok pedig — a három kisantant — a mi régi ellenségeink, akik bizony az elmúlt évek folyamán mindent elkövettek, hogy fabehozatalunkat megnehezítsék. A fabehozatal fontosságát és nagyságát különben a következő fejezetben látjuk.

A fa behozatala és kivitele

Az ország szétदारabolása következtében a megmaradt terület, fában oly szegényré vált, hogy a szükséglet jelentékeny részét, csak külföldről való behozatal útján tudtuk fedezni. A behozatal különösen az összeomlást követő években volt nagy, midőn még sem megmaradt erdőink kitermelése nem indult meg, sem pedig a racionalis energiagazdálkodás, a hazai energiaforrások lehető igénybevétele nem jutott el a felismerésig. Ezekben az években a külföldi fabehozatal oly hatalmas összegeket tett ki, hogy nem túlzás, ha azt állítjuk, hogy mezőgazdasági termelésünk igen jelentékeny hányada csak a fabehozatal fedezésére szolgált.

Később, midőn a hazai fakitermelést és az értékesítést megszervezték és főként, amikor a tüzeléstechnika racionalizálását megvalósították és a kazánok és kályhák tüzelését gazdaságosabbá tették, egyszerre leesett a behozatal és a régebbinek csupán egyötöde maradt. Igaz ugyan, hogy a behozatal ilyen nagymérvű csökkenésében az 1931-ben beköszöntött gazdasági válság is nagy szerepet játszott, mert a háztartások és az ipar nyersanyagszükséglete erősen összezsugorodott, a tulnyomó rész azonban azt hisszük, nem tévedünk, az előbb említett két tényező hatására jött létre. Ezt különben alátámasztja a behozatal mai mennyisége is, amely — bár már a válság elmúlt — az 1928—29 évek behozatalát meg sem közelíti.

A behozatal és kivitel pontos adatai egyébként az elmúlt tizenegy esztendőre a következők:

Év	Mindennemű fa				Faszén			
	Behozatal		Kivitel		Behozatal		Kivitel	
	Mennyiség ezer q	Érték ezer P	Mennyiség ezer q	Érték ezer P	Mennyiség q	Érték ezer P	Mennyiség q	Érték ezer P
1928	29.399	154.238	371	6.049	516.577	3.769	—	—
1929	27.265	132.865	391	4.782	499.514	3.696	145	1
1930	19.527	90.435	504	4.680	433.212	3.206	1.543	11
1931	12.244	56.953	281	2.263	378.772	2.765	—	—
1932	8.225	34.878	225	1.176	296.439	1.980	—	—
1933	5.804	27.339	141	859	304.378	1.705	—	—
1934	8.209	38.392	191	1.046	333.966	1.937	—	—
1935	7.893	36.720	227	1.474	314.248	1.571	—	—
1936	9.572	47.892	235	1.506	342.815	1.549	—	—
1937	10.917	61.983	267	2.590	392.000	1.881	—	—
1938	9.348	50.539	260	2.726	355.584	1.979	—	—
1903*	1.188	2.002	2.885	9.528	2.747	13	679.339	2.615
1913	2.855	7.210	5.016	16.121	26.125	132	838.955	5.190

*1903 és 1913-as években ezer P helyett ezer arany K értendő.

A behozatalt és kivitelt fára és faszénre bontottuk szét, a „mindennemű fa“ elnevezés alatt tehát a tűzifát, a bárdolt és fűrészelt fenyő és lombfát és a különféle műfákat is egybefoglaltuk.

A mindenféle nyers és megmunkált fa behozatala különösen 1928 és 1929-ben jelentett óriási kiadást. Ebben a két évben a fabehozatal mennyisége közel volt a 300.000 vagónhoz, értéke pedig 132—154 millió pengőt tett ki. Ez a 154 millió pengős behozatal több, mint egész vágóállat és buzakivitelünk együttvéve.

A következő években a behozatal előbb fokozatosan majd rohamosan csökken. 1930-ban már csak 195.270 vagón a behozatal, 1932-ben 82.250 vagón, 1933-ban pedig már csak 58.040 vagón. Öt esztendő alatt tehát a behozatal mennyiségben 80% o al csökken.

Értékben a behozatal mégjobban csökken. 1930-ban a behozatal az 1928 évének csupán 59% o-a, 1932-ben 22% o-a, 1933-ban pedig csak 18% o-a. Összege szerűleg az 1933 évi fabehozatal 27.3 millió pengőt tett ki, annyit mint amennyit a pamutbehozatal tesz ki évenként. 1933-tól kezdve a behozatal ismét emelkedett és 1937-ben már 109.170 vagónt tett ki 62 millió pengő értékben. ~~Jelenleg a behozatal (1938-ban) 93.480 vagón 50.54 millió pengő értékben.~~ Ez a behozatal az 1928 évének mennyiségben csupán 32% o-a, értékben pedig a 33% o-a. A fabehozatal ezek szerint tizenegy év alatt mind mennyiségben, mind pedig értékben egyharmadára esett le.

A kivitel a behozatallal szemben egészen szerény számokat mutat. Ez természetes is, mert hiszen kivinni való fánk a lomblevelű gömbölyű és fűrészelt fán kívül nem igen van, és ez is csak szerény mennyiségekben.

A tizenegy év alatt mennyiségben a legnagyobb kivitelünk 1930-ban volt 5.040 vagón, értékben pedig 1928-ban 6.04 millió pengő. Legkisebb volt a kivitel mennyiségben és értékben 1933-ban, 1.410 vagón és 0.86 millió pengő. ~~Jelenleg a kivitel 2.600 vagón 2.75 millió pengő értékben.~~

A behozatal óriási számai indokoltá, sőt szükségessé teszik, hogy a behozatalt egyes tételekre is szétbontsuk. Ezek a fafajták szerint megadott behozatali számok sok érdekes körülményre világítanak reá és sok érdekes következtetés levonására alkalmasak. A részletes fabehozatalt a legutóbbi három évre adjuk meg s összehasonlítás kedvéért közöljük mellettük az 1928 évi behozatalt is.

Behozatal

mennyiség vagónokban, érték ezer pengőben

Fanem	1928		1938		1937		1936	
	Mennyiség	Érték	Mennyiség	Érték	Mennyiség	Érték	Mennyiség	Érték
Tűzifa	169.243	38.249	30.310	7.117	23.855	4.925	16.633	2.841
Faszén	5.163	3.769	3.556	1.979	3.919	1.881	3.428	1.549

Fanem	1928		1938		1937		1936	
	Mennyiség	Érték	Mennyiség	Érték	Mennyiség	Érték	Mennyiség	Érték
Bányafa	12.074	6.037	12.154	4.580	10.441	3.411	9.523	2.513
Gömbölyű lombfa	5.040	3.251	5.700	2.925	6.877	4.431	4.246	1.760
Gömbölyű fenyőfa	23.517	13.640	15.764	7.472	23.444	10.391	22.314	8.545
Hegyezett karó	1.444	910	56	33	94	53	56	31
Bárdolt fenyő és lombfa	16.052	13.827	8.245	5.937	9.035	6.320	7.581	4.053
Fűrészelt fenyőfa	56.591	67.909	20.089	21.299	29.904	28.427	29.813	24.763
Fűrészelt lombfa	3.388	4.168	1.203	1.183	1.931	1.811	1.615	1.552
Hordófa és kádárfa	3.579	823	126	244	193	376	145	210
Vasuti talpfa	5.856	4.192	1.219	632	3.294	1.718	3.684	1.462
Tengerentuli fák	132	530	144	526	209	775	169	533
Egyéb faanyagok (bog- nárfa, abroncsfa szita- kéreg, fakocka, bo- tok)	216	442	107	148	145	248	146	264

A részletes behozatali statisztika szerint legnagyobb mennyiségű a tűzifabehozatalunk, legnagyobb értékű pedig a fűrészelt fenyőfáé. Ehhez a két facsoporthoz némileg közel jár még a gömbölyű fenyőfa behozatalunk s valamivel távolabb marad a bárdolt fenyő és lombfa, valamint a bányafa behozatala. Jelentős behozatali mennyiségekkel és értékekkel szerepelnek még a gömbölyű lombfa, a fűrészelt lombfa, vasuti talpfa és a faszén. Mindent egybevetve a fenyőfabehezatal mind gömbölyűfa, mind pedig fűrészelt fa és bárdolt fa formájában a legkiemelkedőbb és legjellegzetesebb tétele behozatalunknak.

A tűzifabehozatal 1928-ban 169.243 vagón volt 38.25 millió pengő értékben; 1938-ban már csak 30.310 vagón sőt 1936-ban csak 16.633 vagón. A tűzifabehozatal tehát 90% csökkenéssel a legszembetűnőbben esett le.

A fűrészelt fenyőfa 56.591 vagónról csökkent 1938-ban 20.000 vagónra, értéke pedig 68 millió pengőről 21.3 millió pengőre.

A gömbölyű fenyőfa behozatala 1928-ban 23.517 vagón és 13.64 millió pengő volt — 1938-ban viszont 15.764 vagón és 7.47 millió pengő. Ez a behozatal aránylag tehát nem sokat csökkent, sőt, ha megnézzük az 1936 és 1937 évek behozatalát azt látjuk, hogy mennyiségben egyáltalában nem csökkent. A gömbölyű fenyőfa behozatalának ez az állandósága valószínűen fűrésztelepeink fejlődésével áll szoros kapcsolatban.

A bárdolt fenyő és lombfa behozatala 1928-ban 16.052 vagónt és 13.83 millió pengőt tett ki, 1938-ban viszont csupán 8.245 vagónt és 5.94 millió pengőt. Ez a behozatal tehát mennyiségben 50%-al esett és ez az 50%-os csökkenés fennállott 1936 és 1937-ben is.

A gömbölyű lombfa 1928 óta emelkedő mennyiségeket ért

el. 1928-ban behozatala 5.040 vagon volt, 1938-ban viszont 5.700 vagon, de 1937-ben volt már 6.877 vagon is.

A fűrészelt lombfa behozatala 1928 óta nagyott esett, 3.400 vagonról 1.200 vagonra és értéke is 4.16 millióról 1.18 millió pengőre.

A bányafa behozatala minden esztendőben nagy összegű kiadást jelentett, amely 1928-ban 6 millió pengőt tett ki, de 1938-ban is 4.5 millió pengőn felül volt. A mennyisége a tizenegy év alatt semmit sem változott, ~~akkor is meg most is változatlanul~~ 12.000 vagon.

A MÁV szükségletének kielégítésére szolgáló vasuti talpfa szintén jelentős tétel behozatalunkban, amely 1928-ban majd 6.000 vagon telt ki 4.19 millió pengő értékben, ~~de a legutóbbi három év folyamán is átlagos mennyisége felül volt a 2.700 vagonon.~~

A faszén, mint ipari és háztartási szükséglet igen nagy teher külkereskedelmünkben. Mennyisége az elmúlt három év folyamán állandóan 3.500 vagon körül járt, amelynek értéke 1.54—2 millió pengő, míg 1928-ban a behozatali mennyisége 5.163 vagon volt.

A kisebb tételek, mint a hordófa és kádárfa, a tengerentúli fák, szitakéreg, fakocka, botok stb együttesen is alig érik el az 500 vagon, értékük pedig az egy millió pengőt.

Fabehozatalunk óriási mennyiségei és értékei feltétlenül felvetik a kérdést, hogy e nagyszögű és nagy tömegű behozatal milyen országokból származik, kiknek is fizettük mi ezt az óriási sarcot.

Fabehozatalunk majdnem teljes egészében a ~~környező~~ három ~~volt~~ ~~kisantant~~ ~~államból~~ és Ausztriából származik. A behozatal megoszlása az egyes államok között az ~~elmúlt években~~ a következő volt.

Fabehozatalunk származási országok szerint vagonokban és ezer pengőben

Ország	1928		1938		1937		1936	
	Mennyiség	Érték	Mennyiség	Érték	Mennyiség	Érték	Mennyiség	Érték
Ausztria	19.229	15.386	11.618	5.609	37.383	22.037	32.172	16.473
Románia	95.359	50.238	36.168	22.998	39.035	22.540	35.707	18.199
Csehország	127.149	59.070	30.685	12.777	19.861	9.107	18.767	8.041
Jugoszlávia	49.511	25.963	12.957	7.639	12.781	8.134	8.962	5.114
Lengyelország	2.449	2.550	2.049	1.507	202	185	153	112

~~Tíz év előtt~~ Csehország játszotta a döntő szerepet behozatalunkban, részesedése ekkor 43% volt. Utána Románia következett 32%-al, majd Jugoszlávia 17%-al s messze hátul Ausztria 6%-al. Tíz év után nagyott változott a helyzet, Cseh-

ország részesedése 1937-ben leszállt 18⁰/₀-ra, Jugoszláviáé 11.6⁰/₀-ra Romániáé megmaradt közel azonos szinten 36⁰/₀-on, ellenben Ausztriáé felugrott igen magasra 34⁰/₀-ra.

Ez az arány meg volt már 1936-ban is és megmaradt volna 1938-ban is, ha Ausztria bekebelezése révén Németország nem tette volna reá a kezét az osztrák fára. 1938-ban Ausztria részesedése leesett 12⁰/₀-ra.

Fabehozatalunknak ez a nagyarányu eltolódása kereskedelempolitikai okok következménye. Az elmúlt évtizedek folyamán ugyanis a három kisantant állam mindent elkövetett, hogy fabehozatalunkat megnehezítse vagy legalább is megdrágítsa és a zavartalan szállítást megakadályozza. Ezzel egyfelől megnehezítette a mi helyzetünket, másfelől pedig igyekezett tönkretenni az exportengedélyek megtagadásával a megszállt területek jobbra magyar erdőbirtokosait.

A fakivitel lebonyolítására mind a három állam karteletet létesített. Leghírhedtebb volt közülük a cseh „Dredoma” és a román SEL, de a jugoszláv Árucsereforgalmi Rt. sem volt a legszelidebbek közül való.

Ezek a kartelet tartották a kezükben az egész kivitel, szabták meg a fa árát s igyekeztek főleg rajtunk minél többet keresni.

A fa különben is erősen centralizált s kartelizált nyersanyag Európában. Az összes európai fatermelő államok organizációja a CIB (Comite International du Bois), mely általános szerv, míg az EBC az európai bükfakonvencio, az 1936-ban alakult ETC (European Timber Convention) pedig a fűrészanyagok egyezménye. E két utóbbi az export lebonyolításának és szabályozásának a szerve. *de már van látogatás*

Ausztriával kapcsolatban a MAFAB, közös magyar-osztrák külkereskedelmi szerv intézi a behozatalt, ~~ámbar kartelt~~ itt is találunk („Horg” az osztrák ker. miniszt. elnöklete alatt a fenyőfa kivitelére, ez 1934-ben alakult.) Ausztria egyre nagyobb részesedése a mi Ausztriába irányuló mezőgazdasági exportunkkal arányos, amely ellentétét kapta meg az osztrák fenyőfában és cellulózában. *most látogatás alatt felbontásos*

Fabehozatalunk legutolsó, 1938. évében nőtt Jugoszlávia és Lengyelország részesedése; a jövőben nekünk e két ország felé kell orientálódnunk, mert értelmi és érzelmi okok egyaránt ezt parancsolják.

Itt kell megemlékeznünk a fakészárak külkereskedelméről is, amely a behozatalt tekintve keményfából készült hordókból, kádakból, faszegből és vékony furnirból, kivitelében pedig furnirból és főleg furnirozott fabutorokból áll.

Fakészárak behozatala a legutóbbi három évben (1936—38-ban) 48—442 vagón között változott 0.44—1.5 millió pengő

értékben (1938-ban óriási csökkenés), kivitele pedig 244—344 vagón között 2.96—4.96 millió pengő értékben.

*

A legujabb idő eseményei a behozatal és a faellátás terén a legörvendetesebb változásokkal jártak: a visszacsatolt Felvidéki sáv és a Ruténföld belföldi erdőterületünket több mint 70%-al, fakitermelésünket pedig 60%-al megnövelték és így tűzifában a behozatalt teljesen, műfában pedig legalább 30—40% erejéig feleslegessé teszik. Gazdasági helyzetünk ezzel a faellátás terén egycsapásra óriásit javult s szorongató külföldre utaltságunk egycsapásra megszűnt.

A faipar

A fát felhasználó és feldolgozó iparágak rendkívül sokrétűek és sokfélék.

Vannak közöttük olyan iparágak, amelyek a fát elsőkézből használják, tehát úgy, amint az az erdőből kikerül, egy sereg iparág a fát, mint félgyártmányt dolgozza fel, ismét más iparágak pedig a fából készült, már gyártmánynak tekinthető, árutökéletesítik tovább. A fát ma nyugodtan tekinthetjük az egyik legsokoldalubb nyersanyagának, amelynek felhasználási köre szinte korlátlan.

Nálunk sajnos a fának vegyészeti iparágak útján való feldolgozása hiányzott, mert nem volt elegendő fánk, faiparunk egyéb ágai azonban meglehetősen fejlettek. Faiparunk legnagyobb része még a békebeli Nagymagyarország gazdasági viszonyaiban gyökerezett, méretei és termelése a 18 milliós országhoz voltak szabva, technikai fejlettség és életrevalóság tekintetében azonban ma sem hagynak semmi kívánnivalót maguk után. Faiparunk mai rétegződése a következő: az erdőből kikerülő gömbfát használják a fűrésztelepek, a bárdolt fát az építőipar, a fűrészelt fát a továbbfeldolgozó iparágak. Ilyen iparág az asztalosipar, a bognáripár, kocsigyártás, donga, faedény, faszerszámok, eszközök gyártása, parketta, furnérgyártás, faredőny, esztergályosipar, botgyártás, játékszer egyéb faárúk gyártása. Ezek az iparágak az összefoglaló csoportok és amint látjuk rendkívül sok gyártási ágat foglalnak magukban. Nem is hiányzott ezekből már más, mint a cellulóza és műselyem (műrost) gyártás és a falepárló iparágak.

A legelső, 1885 évi, adatgyűjtés idején faiparunk helyzete ez volt: A gyárak (üzemek) száma 521 volt, amelyből a fűrész-malmokra 460 esett. A fennmaradó 61 gyárból 11 volt gőzfavágó, 9 asztalos, 9 parkettgyáros, 7 hajlított fabutorgyáros stb. Az 521 üzemből r. t. volt 3, bejegyezve volt pedig 175. Hajtóenergiájuk 7.412 LE-re rugott. A vállalatok közül legrégibb volt 3 fűrész-

malom, amelyből egy 1450, kettő pedig 1550 körül keletkezett. A legrégebbi asztalosüzem 1860 táján került üzembe. A fűrész-malmokon kívüli egyéb faipari üzemek 1867—1885 között indultak meg. A munkáslétszám 12.409 főt tett ki.

1898-ban a gyárak száma 394 tett ki, munkáslétszámuk pedig 29.288 főre rugott. Felhasználtak összesen 20.383 LE-t. A termelés értéke kereken 95 millió K-t tett ki. A faipari vállalatok zömét most is a fűrésztelepek tették (335), míg utána 76 gyárral az asztalosárugyárak következtek. A feldolgozott fane-mekből tulnyomó többség a fenyőfákra esett.

A háboru előtt 1913-ban a gyárak száma 225-re csökkent, a munkáslétszám 11.990-re, a termelés értéke pedig 41.42 millió K-ra. A csökkenés oka ekkor még természetesen az eltérő adat-felvételen alapult.

A megcsonkítás után. 1921-ben, maradt 281 gyár, 8.605 munkással 8.07 milliós nyersanyagfelhasználási és 15.56 milliós termelési értékkel. Az autonóm vámtarifa bevezetésének évében, 1925-ben a gyárak száma 339 volt 10.366 fő munkáslétszámmal 23.91 millió K nyersanyagfelhasználási és 45.2 millió K termelési értékkel.

1929-ben a gyárak száma 418 volt 13.689 fő átlagos munkáslétszámmal, 46.88 millió P nyersanyagfelhasználási és 91.02 millió P termelési értékkel. A válság évében 1932-ben a gyárak száma 321-re, a munkáslétszám 7.441-re, a nyersanyagfelhasználás 18.37 millió P-re, a termelés értéke pedig 37.58 millió P-re csökkent.

A legújabb idő, az 1937 év, adatai: a gyárak száma 337, a munkáslétszám 12.590 fő, a nyersanyagfelhasználás 43.81 millió P, a termelés értéke pedig 82,16 millió P.

Az elmondottakat táblázatba foglalva össze:

A fa és csontipar néhány jellemző adata

Év	1913	1921	1925	1929	1932	1937
A gyárak száma	225	281	339	418	321	337
A felhasznált nyersanyag (ezer P)	—	8.073	23.906	46.875	18.372	43.808
A termelés értéke (ezer P)	41.418	15.555	45.203	91.020	37.576	82.161
A munkáslétszám	11.990	8.605	10.366	13.689	7.441	12.590

Az 1913, 1921, 1925 években ezer P helyett mindenütt ezer arany K értendő.

A jellemző évek adatai igen változatos állapotokról tanuskodnak. Az elmúlt tizenhét esztendő alatt a gyárak száma 281-ről 418-ra nőtt, majd innen kezdve ismét 321-re csökkent. A munkáslétszám 8.605-ről nőtt 13.689-re, de a válság évében újra lecsökkent 7.441-re. A termelés értéke jelenleg 82.16 millió pengő

de volt már 91 millió P is, míg kezdeti 1921-es, értéke 15.55 millió pengőre rugott. A fa és csontipar termelési értékeiben tehát 50—100%-os emelkedések és csökkenések találhatók. Ez annak a jele, hogy a faipar szerteágazó felhasználási (fogyasztási) területei révén a legszorosabb kapcsolatban áll a gazdasági élettel.

A belföldi termelés, utánpótlás és értékesítés

A fa belföldi termelésében a háboru után két periódust különböztethetünk meg. Az első periódus az az idő volt, midőn a belföldi lehetőségeket nem aknáztuk ki eléggé és a faszükségletet túlnyomórészt a külföldről fedezhetük; a második periódus pedig volt az, midőn a lehetőség mértékéig önellátásra rendezkedtünk be a faszükséglet ellátása terén is.

Fatermelésünk és a kitermelt fafajták megoszlása a legutolsó tizenegy év folyamán a következő volt.

Fakitermelésünk 1928—38-ban ezer m³-ben

Év	A kitermelt terület ha	A kitermelt fa mennyisége	Tölgy, kőris szil	Bükk, cser ésegyéb kemény lomb	Lágy lombfa	Fenyő
1928	23.992	2.460	753	1.367	235	105
1929	22.826	2.525	834	1.316	286	89
1930	22.459	2.572	797	1.402	266	108
1931	23.219	3.150	966	1.747	271	165
1932	24.156	3.555	1.093	1.964	315	183
1933	23.548	3.700	1.088	1.995	359	258
1934	22.151	3.389	938	1.909	365	177
1935	20.803	3.413	960	1.936	291	226
1936	17.198	2.832	861	1.537	245	190
1937	19.292	2.999	864	1.642	304	190
1938	19.158	3.289	2.798		289	202

Az elmúlt tizenegy év alatt a kitermelt terület nagysága közel állandóan 22—24.000 ha volt, csupán a legutolsó két évben 1936—38-ban esett le 17—19.000 ha-ra. A kitermelt fa összes mennyisége 2.4—3.7 millió m³ között változott, 1928—1930-ban 2.5, 1931—35-ben 3.5 és 1936—38-ban 2.8—3.2 millió m³. A tíz éves időszak elején és végén tehát a fakitermelésben csökkenés van.

Az összes kitermelt mennyiségekből legnagyobb hányad a bükk, cser és egyéb kemény lomblevelű fajokra esett, némelyik évben 55—60% is, jóval kisebb hányaddal szerepel a tölgy, kőris és szil, míg a lágy lomblevelű fa és a fenyő csak az 5—10%-t éri el külön-külön!

A bükk, cser és egyéb keménylombfa legnagyobb mennyiséggel 1933-ban szerepel közel 2 millió m³-el legkisebb mennyiséggel pedig 1929-ben 1.3 millió m³-el.

A tölgy, kőris és szil legnagyobb mennyiséget 1932-ben érte el 1.09 millió m³-t, a legkisebbet pedig 1928-ban 0.75 millió m³-t.

A lágylombfa évi kitermelt mennyisége 235—365.000 m³ között váltakozott, a fenyőfáé pedig 89—258.000 m³ között.

A belföldi fatermelés és felhasználás megítélésére azonban ez a statisztika nem elég; ehhez szükség van még olyan statisztikára is, amely a fakitermelést tűzifa-műfa valamint egyéb felhasználási módok szerint választja szét.

Ilyen statisztikánk azonban sajnos csak tűzifa — műfára van, az egyéb felhasználási módok szerint való hiányos és csonka.

A tűzifa és műfa szerinti termelési adatok a következők.

A tűzifa és műfa belföldi termelése 1928—38-ban ezer m³-ben

Év											
1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	
Tűzifa											
2.137	2.145	2.160	2.646	3.114	3.256	3.050	3.038	2.464	2.618	2.763	
Műfa											
323	380	411	504	440	444	339	376	368	381	526	

A fakitermelésünk ezek szerint — az előbbi táblázattal összehasonlítva — évente átlag 85—88% tűzifát és 12—15% műfát szolgáltat.

Az elmúlt tizenegy év alatt a legnagyobb volt tűzifatermelésünk 1933-ban 3.256 ezer m³ (23.44 millió q) és legkisebb 1928-ban 2.137 ezer m³ (15.4 millió q); műfatermelésünk viszont 1938-ban volt a legnagyobb 526 ezer m³ (3,71 millió q) és 1928-ban a legkisebb 323 ezer m³ (2.33 millió q). A tűzifatermelésünk eszerint már megközelíti a belföldi fogyasztást, műfa termelésünk azonban még igen messze jár attól.

Részletesebb, a fatermelést egyéb felhasználási módok szerint is megadó, statisztikánk sajnos csak a 10 kat holdon felüli erdőségekről készült és nyilvánosságra még ebből is csak két esztendő adatszolgáltatása került.

Fatermelés és fakészlet a 10 kat. holdas és ennél nagyobb erdőkben.

1932/33 év.

Tűzifa

ürköbméterekben, (egy ürköbm. = 0.62 tömör köbm.)

Hasáb 2.118.593, hasított dorong 113.940, dorong 1.079.673, tuskó 178.634, galy 4.651.000, fa szénítésre 41.087.

Műszaki fa

tömör köbmétereiben

Műszaki fa 30 cm.-nél nagyobb középátmérővel 96.204, 30 cm.-nél kisebb 111.627, talpfa 57.030, bányafa 73.000, szőlőkaró 18.600, bogárnáfa 5.177, kádárfa 987, egyéb 5.100, műhasáb 2.800, füz vessző kéve 494.244 drb.

1933/34 év.

Tüzifa

ürköbmétereiben

Hasáb 2.170.000, hasított dorong 80.000, dorong 1.124.000, tuskó 213.000, galy 4.467.000, fa szénítésre 39.137.

Műszaki fa

tömör köbmétereiben

Műszaki fa 30 cm.-nél nagyobb közép átm. 121.000, 30 cm.-nél kisebb 103.000, talpfa 40.455, bányafa 65.500, szőlőkaró 12.200, bogárnáfa 3.270, kádárfa 1.372, egyéb 5.100, műhasáb 4.000, füz vessző kéve 434.083 drb.

E két év termelési adatai között, legalább is a legfontosabb fajtákat illetően, nem sok különbség van. Itt láthatjuk a leg részletesebben, hogy műfatermelésünk bizony a különböző felhasználási fajtákban igen szegényes. Műszaki fából jelentősebb termelés nincs is másból, mint talpfa és bányafából. A belföldi fa elégtelen termelése, nemkülönben a külföldi fa őrési behozatala már kezdettől fogva arra indította az erdőbirtokosokat és a kormányt, hogy a kitermelés fokozása és az értékesítés rentabilitása érdekében különféle intézkedéseket javasoljon és tegyen.

A javaslatok és intézkedések elsősorban a tüzifára vonatkoztak, amely a fafogyasztás nagyobb hányadát teszi.

A fontosabb rendelkezések a következők.

Tüzifából 1928-ban kezd emelkedni a termelésünk. 1929-ben a belföldi tüzifatermelés kedvezőbb értékesítése érdekében harcot indítanak a vasuti tört tarifa eltörlése végett, amely drágább volt, mint a fővonalon való egyenesuti szállítás és ez 1930-ban sikerült is. Ugyancsak 1930-ban vetnek ki a külföldi fára 58 fillér vámot mázsánként s ad a MÁV a belföldi fára 20%-al olcsóbb tarifát.

1929—31 között nagy harc dúl az erdőbirtokosok és a fa-kereskedelem között a belföldi fa árát illetően. A külföldi fa ugyanis olcsóbb, aminek okául a kereskedelem azt hozza fel, hogy a belföldi fát rögtön készpénzzel kell fizetni, bár a szállítás esetleg csak 1—1½ év múlva következik be, míg a külföldi fatermelő 30—60 napos hitelt is ad. A külföldi fa árnívójának kézbentartása, de nemkülönben az 1931-ben bekövetkezett bankzárlat következményeként 1931-ben megalapítják az Egyesült Fabehozatali Rt.-t. A Fabehozatali a külföldi fa behozatalát en-

gedélyek alapján intézte. E behozatali engedélyek kiadása és felhasználása ellen igen sok panasz hangzott el. Ezek hatásaképpen, de kereskedelempolitikai okokból is 1933 végén megalapítják az Erdőbirtokosok és Fakereskedők Faforgalmi Rt.-t, amely ezentul a behozatalt intézi. A külföldi fa behozatalát azonban monopoliumpéppen úgy ruházzák reá a Faforgalmira, hogy ennek fejében köteles a hazai erdőbirtokosok minden kitermelt fáját felvásárolni. Rendszeresítették a szállítási igazolványokat, amelyek nélkül az országban fát sehová sem lehetett szállítani s így a szállítási igazolványok kiadásának szabályozásával biztosították a Faforgalmi zavartalan faértékesítését. (Másnak addig szállítási igazolványt nem adtak, míg a Faforgalmi saját fáját nem értékesítette). A behozatalt tehát a belföldi értékesítéssel kapcsolták össze és az egyes országokból származó külföldi fa elosztására rayonizrozták az országot. A koncessiót a Faforgalmi 1937. július 1-ig kapta meg.

Míg a Faforgalmi a tűzifa behozatalt és a belföldi értékesítést intézte, addig a műfa behozatalára külön szervezet létesítettek és ez volt az 1933 közepén alapított Magyar Fabehozatali Intézet R. t.

Az erdei termelés és forgalom irányítására, valamint az általános és elvi kérdések elbirálására alapították 1933-ban az Országos Fagazdasági Tanácsot.

A Külkereskedelmi Hivatal hatáskörének bővítése és a gazdasági helyzetnek a rendes megszokott mederbe való fokozatos visszatérése a mult évben már feleslegessé tette e különféle szervek munkáját, úgyhogy 1938-ban megszüntették a Faforgalmi-t. Előbb azonban maximalták a tűzifa árát, majd kormánybiztost állítottak a tűzifaellátás élére, ezek az intézkedések azonban pár hónap alatt megszűnvn, 1938 közepén teljesen visszaállították a belföldi fa szabad forgalmát. A külföldi fára a behozatali engedélyeket a Külkeresk. Hivatal adja ki és pedig mind a tűzifára, mind pedig a műfára, mert 1938 végén a Magyar Fabehozatali Intézetet is megszüntették és hatáskörét a Hivatalra ruházták.

A magyar fatermelés és értékesítés hőskora tehát 1938-al lezárult, a következő évek a szabad forgalom jegyében fognak állani.

Erdősítés

A békebeli Nagymagyarország idejében az erdősítés inkább csak a meglévő erdők felujításából állott. A megcsonkítás után ehhez még egy másik igen fontos szempont is járult: minél több erdőt telepíteni, hogy fában való nyomasztó szegénységünket valamiképpen enyhítsük.

A békebeli Magyarország erdőgazdaságát az 1879: XXXI.

tc. szabályozta s rendelkezései az akkori viszonyokhoz képest kielégítőek voltak.

A megcsonkítás után azonban az ország erdőterülete egészen másként alakult, mint a háboru előtt, a törvény jórésze elavult, újabb, azelőtt nem is álmódott problémák léptek fel.

Fában való szegénységünk egyre több tényező figyelmét fordította az Alföld felé, amelynek óriási, szántóföldi termelésre alkalmatlan területei szinte minden haszon nélkül terhelték az ország közgazdaságát. Így született meg az 1923 évi XIX t. c. ill. ennek végrehajtási utasítása az 1925/7.444 I. A. 3 számú földművelésügyi min. rendelet. Ez a törvény az Alföld erdősítéséről és gazdasági fásításáról intézkedik évente végrehajtandó rendszeres program és pénzügyi alátámasztás formájában.

Az Alföld területe 7.295.000 kat. hold, az egész ország területének 45.2⁰/₀-a. Ezzel szemben erdőterülete az egész ország erdőterületének csak 16.7⁰/₀-a. Az Alföld területéből közel egy millió kat. hold szikes, kb. 250.000 kat. hold vadvizekkel borított terület. A szikesek a Tisza két partján és a Tiszántul dominálnak. Ezek a területek jóformán csak erdősítéssel hasznosíthatók.

Az Alföld fásítása, bár aktualitását az ország mai fában való szegénysége adta meg, nem mai keletű. Közel száz esztendeje felvetődött már a probléma, hogy az Alföld elhanyagolt tanyavilágát, szikeseit, vadvizeit, árterületeit, rettentően rossz közlekedését, fátlanságát gyökeresen megváltoztassák és rendezzék. Nincs fa az Alföldön és ez nem csak az építkezésekre hat ki, hanem az éghajlati és csapadék viszonyokat is károsan befolyásolja. Az erdő és a fakultúra ugyanis leköti a párárt, elősegíti a harmatképződést, hűvösebb éghajlatot teremt, jó szélfogó az erdő és ezzel gátolja a talaj gyors kiszáradását. Ha elegendő erdő lenne, nem tüzelnének el annyi szalmát és trágyát, amely bizony egy-egy évben 50.000 kat. hold trágyázására is elegendő lenne. Rengeteg előnye van tehát az erdősítésnek, nem is beszélve arról, hogy 200.000 kat. hold semmi egyébbe nem használható, csak erdősítésre.

A régi probléma tényleges megoldást látjuk csak 1923-ban nyert a XIX. t. c.-ben, amelynek 1. § ezt mondja: A magyar Alföld mezőgazdasági termelésének előmozdítása, továbbá az egészségügyi és klimatikus viszonyok megjavítása érdekében, valamint a lakosság faszükségletének a fedezése céljából, tervszerű elosztással erdőket kell telepíteni és facsoportokat- szélfogókat- vagy faszorokat létesíteni.

Az erdőültetés pontos tervek alapján a következő területekre terjed ki; 54.000 kat. hold futóhomok, 19.000 kat. hold silány homok, 37.000 kat. hold szikes terület, 20.000 kat. hold ártér és lecsapolt vagy gyengén vadvizes terület, 18.000 kat. hold mezőgazdasági művelésre is alkalmas terület és végül 42.000

kat. hold facsoport és fásor. Ez összesen 190.000 kat. hold. Ez a terület csak kiindulásnak számított, ezen felül a pénzügyi helyzet jobbrafordulása esetén vagy a silányhomokos, vadszikes és erősen vadvizes területek fásítási lehetőségeinek kikísérletezése után, ennél jóval nagyobb területre is ki fog terjeszkedni az erdősítés. Szakértők a végleges erdősítendő területet 500.000 kat. holdra becsülik.

A 190.000 kat. holdból 66.000 kat. holdon akác, 25.000 kat. holdon tölgy, 24.000 kat. holdon nyár, 16.000 kat. holdon fenyő, 5.000 kat. holdon kőris, 4.500 kat. holdon szil, 1.000 kat. holdon fűz, 500 kat. holdon éger, 6.000 kat. holdon egyéb fajtaú erdő létesítését írta elő a tervezet. Hogy ezekből a fafajtákból egyes területeken melyeket kell felhasználni, ezt elsősorban a talaj, másodsorban pedig a vágásforduló idejének kikötése szabja meg.

Az 1923 évi törvény a 15 évre számított fásítást évi 1.5 millió pengővel kezdte meg (1926-ban) a gazdasági helyzet rosszabbodása azonban a fásítást csakhamar megakasztotta, úgy hogy pár év múlva az erdősítés egész munkája csak arra szorítkozott, hogy az első évek befektetése kárba ne vesszen.

Az Alföld fásításának nagyhorderejű kérdése azonban nem sikkadhatott el tisztán pénzügyi bajok folyamányaképen, közben készült már az új és átfogó erdőtörvény, amely gondjaiba vette az Alföld fásítását is.

Ez volt az 1935 évi IV. t. c. mely az erdő és természetvédelem minden felmerülhető kérdéstről gondoskodott. Az Alföld beerdősítésére évi 560.000 pengős hitelkeretet állapítottak meg és az 1923-ban elhatározott telepítést most már véglegesen a megvalósítás stádiumába juttatták.

Az Alföld beerdősítése — az említett 190.000 kat. holdé — kereken 740 millió drb. csemetét és dugványt, valamint 15 millió drb. suhángot igényel. Ez a mennyiség mintegy 1.200 kat. holdon üzemben tartott állami csemetekertekben minden fennakadás nélkül fokozatosan rendelkezésére áll, mert a csemetekertek évente cca 100 millió drb. csemetét s kb. 1.3 millió drb. suhángot termelnek. A csemete, dugvány és suháng termelési költsége 5.7, a kiszedési és csomagolási költsége 2.9, az ültetési költségek 5.2, a műszaki (terület kijelölési) költségek pedig 1.8 millió pengőre rugnak, úgyhogy a most már tíz évre tervezett erdősítés összköltsége 15.6 millió pengő.

A 190.000 kat. hold beerdősítése révén egy esztendőben 500.000 m³-el több fát tudunk majd termelni, úgyhogy tüzfában a külföldi behozatalt teljesen meg lehetne szüntetni.

Ennek a nagyszabású tervnek a sikeres lebonyolítása érdekében az állam az erdősítési összeget 1937-től kezdve egymillió pengőre emelte, úgyhogy 1937 és 1938-ban a két év alatt

együtt, már 32.000 kat. holdat erdősítettek be, míg 1923—35-ig, 12 év alatt, együttesen is csak 51.000 kat. holdat.

Az Alföldi erdőtelepítésen, mint legnagyobb szabású és legfontosabb erdőtelepítésen kívül azonban még egyéb helyeken is folyik a tervszerű erdősítés.

Igy az évenként kitermelésre kerülő erdők vágásterületeinek erdősítése és a kopár területek közérdekű telepítése. Az első évről-évre a rendes keretek között folyik, a második azonban ismét olyan probléma, amely mellett nem mehetünk el egyszerű tudomásvétellel.

A kopár területek beerdősítése közérdekű és gazdaságpolitikai feladat. Sziklás hegy és domboldalak, mezőgazdaságilag hasznavehetetlen területek beerdősítése nehéz és költséges munka. E területek megközelítése, termőfölddel, a szél elleni védősövényekkel való ellátása s magának a facsometének az elültetése olyan nagy munka, hogy sokszor felvetődött már a kérdés, hogy érdemes-e ezeket végrehajtani?

Érdemes, sőt a jövőben évente még nagyobb területeket kell beerdősíteni, hogy a kopár területek, amennyire csak lehet eltűnjenek az ország minden vidékéről. A jövőben tehát a kopár területek fásítására nagyobb és rendszeresebben juttatott összegeket kell fordítani.

Az elmúlt tíz év alatt számszerűleg az erdősítés ez volt:

Erdősítés és a kiosztott facsometék száma 1928—38-ban

Év	Erdősített terület ha	Ebből természetes	Ebből mesterséges	Alföldi telepítés ha	Erdőhivatalok által kiosztott csemete ezer db	Kincstári Erdőhatóságok által kiosztott csemete ezer db
1928	18.517	8.757	9.760	4.787	24.258	2.564
1929	15.967	6.545	9.422	1.364	34.556	2.990
1930	17.773	7.641	10.132	2.318	46.386	2.961
1931	20.901	8.371	12.530	2.260	41.180	3.655
1932	23.657	9.865	13.792	1.865	42.568	3.434
1933	22.467	9.759	12.708	2.128	52.069	2.798
1934	23.161	10.016	13.145	2.459	49.351	2.103
1935	25.604	11.139	14.465	2.692	50.014	3.386
1936	26.372	10.347	16.025	4.230	70.366	3.256
1937	26.134	9.239	16.895	5.376	93.605	3.657
1938	26.767	9.904	16.863	4.270	83.636	3.446

A rendes üzemtervszerű erdőgazdálkodásunkban ezek szerint évenként régebben 15—22, ma 25—26 ezer ha kerül újból beerdősítésre. Az erdősítésből nagyobbik rész, kb. 60⁰/₉-a mesterséges erdősítés.

Az Alföldi telepítés 1926—28-ban (három év együttesen) 4.787 ha-t tett ki, 1928-tól kezdve azonban egy-egy év erdő-

telepitése nem tett ki többet, mint 2.200—2.600 ha-t. Erőteljesebb telepítés, amint már tárgyaltuk, csak 1936 óta folyik, évi 4—5.000 ha.

Az erdőhivatalok és kincstári erdőhatóságok kiosztotta fa-csemete mennyisége a nagyobb területű erdősitésnek megfelelően, állandóan nő s 1937-ben már 97 millió drb-on felül volt együttesen. A kincstári erdőbirtokok évi erdősitése 500—700 kat. hold, a kopár területeké pedig 1.000—1.200 kat. hold.

Hiányzó iparágak, racionalizálási teendők.

Fában való szegénységünk megakadályozta, hogy egyes fontos iparágak meghonosodjanak nálunk. Ilyen volt mindenekelőtt a falepárlás, amely a legkülönbözőbb termékeivel egyike a fa legértékesebb iparágainak. A falepárlás termékei a faszén, fakátrány, fakátrányolaj, fakátrányszurok, kreozot, faecetsavas mész, metilalkohol, aceton stb. igen sok továbbfeldolgozó iparág nyersanyagait a fenyőfalepárlás termékei pedig az illó olajok, gyanták, terpentinolaj, balzsamok stb. szintén olyan termékek, melyek jelentős értéket képviselnek behozatalunkban. Falepárló gyártásunk megindításához a szakértők szerint olyan központi elhelyezésű üzem lett volna szükséges, amely legalább napi 50 tonna fát dolgozhatott volna fel, ez a mennyiség azonban eddig csak behozatal útján lett volna fedezhető. A fenyőből nyerhető lepárlási termékek gyártására 1935-ben történtek is kezdeményezések, kísérleti üzemben bebizonyítást nyert, hogy hazai fekete fenyőink a legjobb minőségű balzsamot szolgáltatják, gyári üzem azonban a kísérletekből mégsem lett.

Még a legkönnyebben megvalósítható falepárlási, ág a faszén előállítás sem tudott jelentőségre vergődni hazánkban. Bár boksaszén termelésünk valamelyes van egyes erdőbirtokosok és termelők kezén a Bakonyban és a Mátrában, faszénből a szükséglet tulnyomó részét mégis a behozatal (3.500—4.000 vagón) fedezi. A belföldi termelés elégtelenségének oka az, hogy bükkfánk, mely a szénítés legfőbb nyersanyaga, az egész fatermelésnek csak 15%-a és így a hazai boksák külföldi bükkfára lennének utalva, amely pedig már drága. Mindezek ellenére azonban faszén gyártásunkat a mainál nagyobb mennyiségre kell fejlesztenünk, amelyhez alkalmas eszköz a hulladékfának a felhasználása. A falepárlás termékeinek behozatala 1936-ban 2.04 millió, 1937-ben 2.4 millió, 1938-ban pedig 2.49 millió pengőre rugott, amelyből 1.55—1.98 millió pengő évente a faszén, míg 195—232.000 pengő a metilalkohol, 143—249.000 pengő a faecetsavas mész és 57—97.000 pengő a fakátrányolaj. Ezek olyan nagy értékek, hogy érdemes lett volna a falepárlás meghonosításával a legkomolyabban foglalkozni.

A legújabb idő egyik technikai vívmánya, amelynek azonban komoly jövőt jósolnak, a fagázzal hajtott motor. Ezek a személy és teherautókba egyformán használatos motorok hajtóanyagul tehát a fagázt használják, amely mindenféle hulladékfából nyerhető. Ilyen fagázmotorok Olaszországban és Németországban már közhasználatban vannak, sőt e helyeken már az üzemanyagfelvevő állomásokat is megszervezték. A fagázmotorok problémája nekünk is, mint nyersolajban behozatalra szoruló államnak, igen fontos, mert hulladékfával mégis inkább rendelkezünk, mint olajjal.

Tűzifában és műfában való nagy fogyasztásunk kötelességünké teszi, hogy felhasználjunk minden olyan racionalizálási módot, amely a fában való takarékoskodást elősegíti.

Ilyen volna mindenekelőtt a tűzifának, ahol csak lehet tőzeggel és lignittel való helyettesítése. Tőzegtölepeink kb. 1.200 millió q tőzeget tartalmaznak Kecskemét, Kiskőrös, Sárvár stb. határában 4.000—4.500 kalória fűtőértékkel, a fűtésnél tehát elsősorban ezt kellene felhasználni. Voltak is kísérletek a tőzeg briketté való sajtolására, ezek azonban abban maradtak. A fatűzelésű kályhákat hazai termelésű szenek eltűzelésére kell átalakítani.

Szakszerű és komoly kísérletek végrehajtása illetőleg a már külföldön bevált eredmények felhasználása abban az irányban, hogy az építkezések faszükségletét, a fagerendákat, építőfákat, faablakokat miként is mennyiben lehet vasbeton és vasgerendákkal, fémablakokkal helyettesíteni. Ennek a nagyjelentőségű és nagy mennyiségű fahasználattal járó kérdésnek a megnyugtató megoldása nagy lépéssel vinné előre épület és műfa gazdálkodásunk racionalizálását.

Konzerválni az idők viszontagságainak kitett faféleségeket. A talpfák és bányafák, táviróoszlopok, cölöpök stb. tartóssága szakszerű és kifogástalan konzerválás után, élettartamuk többszörösére meghosszabbítható és ezzel a bennük fekvő vagyon hosszabb időre megőrizhető.

A hulladékfa és fűrészpor jobb értékesítése sajtolás útján, mely a legkülönbélebb használati tárgyak (fakocka borítólapp, deszka stb.) készítésére alkalmas (öntött fa).

A fafogyasztás

A fafogyasztás alakulása rendkívül fontos reánk nézve, mert minden évben óriási mennyiségekről és értékekről van szó. A fogyasztás kiszámításánál azonban a fa kétféle felhasználására is tekintettel kell lennünk, éppen ezért az össz fogyasztás kiszámítása mellett megadjuk a tűzifa és műfa fogyasztását is külön-külön.

Magyarország fafogyasztása 1928—38-ban vagónokban.

Év	A belföldi termelés	A behozatal	A kivitel	A fogyasztás	A belföldi termelésfedez ⁰ /o-t
1928	177.120	293.990	3.710	468.010	38 ⁰ /o
1929	181.800	272.650	3.910	450.540	40 "
1930	185.184	195.270	5.040	375.414	49 "
1931	226.800	122.440	2.810	346.430	65 "
1932	255.960	82.250	2.250	335.960	76 "
1933	266.400	58.040	1.410	323.030	80 "
1934	244.008	82.090	1.910	324.188	75 "
1935	245.736	78.930	2.270	322.396	76 "
1936	203.904	95.720	2.350	297.274	68 "
1937	216.000	1 9.170	2.670	322.500	67 "
1938	236.808	93.480	2.600	327.688	72 "

A fafogyasztás 1928-ban 468.000 vagónnal indul. Ez a legnagyobb fogyasztás az elmúlt tizenegy év alatt. Minthogy ennek a fogyasztásnak a túlnyomó része a behozatalból származik, a belföldi termelés részesedése a fogyasztásból éppen ezért a legkisebb (38⁰/o). A következő 1929 évben a fogyasztás még elég magas 450.540 vagón, 1930-tól kezdve azonban nagyobb léptekben esik. 1932-ben a fogyasztás már csak 336.000 vagón, 1936-ban pedig csak 297.274 vagón. 1928-tól kezdve tehát a fogyasztás állandóan csökken és 1936-ban már csak 63⁰/o-a az 1928 évinek. 1936-tól újból emelkedik a fogyasztás s jelenleg, 1938-ban, 327.688 vagón. A fa ezek szerint a behozatal és a belföldi termelés arányának a változtatásával egyenlítette ki a fogyasztásban egyébként létrejött hullámszókat. Így szinte egyedül áll a fogyasztás egyenletes alakulásában.

A belföldi termelés hányada a tizenegy év alatt legnagyobb volt 1933-ban, amikor a fogyasztás 80⁰/o-át fedezte a hazai termelésű fa, az 1933 körüli években 65–76⁰/o-át és csak ujabban kezd ismét a 70⁰/o alá esni.

Magyarország tűzifa és műfa fogyasztása 1928—38-ban vagónokban

Év	Tűzifa termelés	Műfatermelés	Behozatali többlet tűzifából	Behozatali többlet műfából	Tűzifa fogyasztás	Műfa fogyasztás
1928	153.864	23.256	169.042	121.238	322.906	144.494
1929	154.440	27.360	169.289	99.451	323.729	126.811
1930	155.592	29.592	120.478	69.752	276.070	99.344
1931	190.512	36.288	59.476	59.328	249.988	95.616
1932	224.280	31.680	36.555	42.804	260.835	74.484
1933	234.432	31.968	13.730	42.900	248.162	74.868
1934	219.600	24.408	20.003	60.177	239.603	84.585
1935	218.664	27.072	16.004	60.658	234.668	87.730
1936	177.408	26.496	16.299	77.070	193.707	103.566
1937	188.568	27.432	23.535	82.965	212.103	110.397
1938	198.936	37.872	30.006	61.054	228.942	98.926

A fogyasztást tűzifára és műfára választva szét, meg kell állapitanunk, hogy itt már a fogyasztás nem volt oly egyenletes. Az egyenletlenségek különösen a műfánál szembetűnőek, amelyek közel 50%-os eltéréseket is előidéztek. A tűzifafogyasztás mennyiségileg két-kétésfélszerese a műfáénak.

Tűzifából a fogyasztás legmagasabb volt 1929-ben, 1930—35 között középmentységeken állott, 1936-ban pedig a legalacsonyabb volt (193.707 vagón). A csökkenés 40%-os. Jelenleg a fogyasztás 228.942 vagón.

Műfából a fogyasztás igen erősen érezte a gazdasági válságot. Míg 1928-ban műfafogyasztás 144.5 ezer vagón volt, 1932-ben már csak 74.5 ezer vagón (közel 50% csökkenés) 1937-ben újra 110 ezer vagón s jelenleg 99 ezer vagón.

Tennivalók

Ha figyelmesen végigkísértük a fatermelés, fafelhasználás és fafogyasztás fejezeteit, látnunk kellett, hogy a fa a legbecsesebb nyersanyagunk. Mezőgazdasági és ipari célra egyaránt felhasználható, javítja a talajt és egyenletesebbé teszi a csapadékeloszlást, jövedelmet biztosít a mezőgazdasági munkásságnak, menedéket ad az állatvilágnak, egyszerűen számtalan haszna és jótulajdonsága ismeretes.

A fa ezenkívül örök nyersanyag is. Míg a nyersolaj és kőszén felhasználása után készleteiben csökken, addig a fa a zöldlombu erdőkben évről-évre megújuló mennyiségben áll beláthatatlan időközön keresztül az emberiség szolgálatára.

A fának tehát, helyesebben erdőségeinknek, megóvása és gyarapítása érdekében a legmesszebbmenő áldozatokra is kész kell lennünk.

A fa érdekében teendő intézkedések legszükségesebbjei a következők:

1. Az erdőgazdaságok fejlesztése.
2. A mainál is nagyobb összegnek a beállítása az Alföld és a kopár területek beerdősítésére.
3. A fakonzerválás intézményessé tétele és ellenőrzése.
4. A fatüzelés helyett a tőzeg és a hazai barnaszén fokozottabb felhasználása.
5. A fát helyettesítő épületanyagok alkalmazási körének szakszerű elbírálása és megállapítása.
6. A fakultúra minden téren való pártfogolása.

*folozni a fát műfa helyettesítés
szertés kivétel
fulana, gőz*

Fogyaszt. megnevez.

Trudsmaly ud.

szelvény + ny. egy

of

hely. v. betű

hiv. r. sz.

poz. r. $\left\{ \begin{array}{l} \text{m. r. sz.} \\ \text{hiv. r. sz.} \end{array} \right.$

hely. v. betű, hiv. r. sz.

alloyozás al. $\left\{ \begin{array}{l} \text{hiv. r. sz.} \\ \text{poz. r. sz.} \end{array} \right.$

hiv. r. sz.

hely. v. betű, v. betű, hiv. r. sz.

+ O. b. poz. r. sz.

szelvény $\left\{ \begin{array}{l} \text{hely. v. betű} \\ \text{hiv. r. sz.} \end{array} \right.$

A kiadásért a szerző felel.

**Készítette: Gyarmati Ferenc könyvnyomtató műhelye
Budapest, VIII., Práter-utca 29. — Telefon: 140-905**